

Utbildningsinspektion i förskoleklass och grundskola i Fridhemskolan

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

1. Normer och värden
2. Kunskaper
3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete
6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde. Rapporten ger således inte en heltäckande beskrivning av all pågående utbildningsverksamhet inom enheten vid den aktuella tidpunkten.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter liksom jämförelser med jämförbara verksamheter är också betydelsefulla vid bedömningarna och för slutsatserna med krav på åtgärder och förbättringar. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl.

Utöver den beskrivna inriktningen beaktar inspektionen i Vårgårda kommun även vissa områden inom moderna språk, naturvetenskap och teknik samt kommunens rutiner kring åtgärdsprogram.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Antal barn/elever i respektive verksamhet

Skolform	Antal elever/barn
Förskola:	90
Förskoleklass:	22
Grundskola:	156
Skolbarnsomsorg:	ca 50

Fridhemskolan är en liten enhet, belägen i ett villaområde med närhet till naturen inne i tätorten Vårgårda. Skolan är byggd 1980 och renoverades 1994. Skolan har ljusa rymliga klassrum, och korridorer. Bibliotek och lärum finns.

Utbildningen vid skolan omfattar förskoleklass till årskurs 6. Ett fritidshem och två förskolegrupper ingår i verksamheten. Allt är samlat i samma byggnad. Fridhemskolan har en klass i varje årskurs. Den pedagogiska personalen arbetar i arbetslag. Inom arbetslagen arbetar elever och lärare i årskursindelade klasser. Till skolan är en lärare med specialfunktion och en resurslärare knuten. Skolsköterska finns tillgänglig en förmiddag i veckan och en kurator en förmiddag varannan vecka.

Eleverna bor i skolans omgivning eller på landsbygden. Skolans tider styrs till stor del av skolskjutsarna.

Till verksamheten hör också Västerbos förskola med två förskolegrupper. Förskolan är belägen i andra ändan av Vårgårda och dess upptagningsområde är i huvudsak det närliggande hyreshusområdet.

Fridhemskolans vision är: ”Vi samarbetar så att alla blommorna blommar.”

Kommunen befinner sig för närvarande i ett skede där en förändring av skolorganisationen kan bli aktuell och denna diskussion kring förändringen präglar till viss del verksamheten. Bland annat kan rektorernas ansvarsområden ändras.

Genomförandet av inspektionen i Fridhemskolan

Skolverket sände den 13 juni 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Den 17 och 18 september 2003 inleddes inspektionen i kommunen med intervjuer och samtal med elever, personal, ledningsgrupp bestående av rektorer och förvaltningschef, kommunalråd och kommunchef, utbildningsnämndens presidium samt elevvårdspersonal. Syftet var att presentera och informera om kommande inspektion samt att få en första bild av verksamheten. Under dessa två inledande dagar deltog också elever, personal och skolledning från Fridhemskolan.

Inspektionsteamet med ansvar för Fridhemskolan har bestått av undervisningsrådet Helén Svelid samt experten Agneta Tyrén. Besök i Fridhemskolan skedde den 9 oktober 2003.

Denna rapport omfattar Fridhemskolans förskoleklass och grundskola. Inspektionen av förskolan redovisas i en samlad kommunrapport. Den skriftliga rapporteringen kommer att kompletteras med en muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Fridhemskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem etc.

I Fridhemskolan genomfördes intervjuer med elever, pedagogisk personal och rektorn. Sju lektioner i olika årskurser besöktes. Inspektionsteamet var också med eleverna på raster och i skolmatsalen.

Rapporten grundar sig även på ett frågeformulär om åtgärdsprogram, vilket skickats till och ifyllts av Fridhemskolans rektor och specialpedagog. Skolverket har tidigare, under 2001-2002, gjort en nationell kartläggning av åtgärdsprogram i syfte att studera och analysera förekomsten, användningen och innehållet i åtgärdsprogram. (*"Kartläggning av åtgärdsprogram och särskilt stöd i grundskola"*. Skolverket 2003, Stockholm.) Frågorna i det nu aktuella formuläret är hämtade från kartläggningen. Inspektionsteamet har också tagit del av skolornas åtgärdsprogram.

Bedömning

Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanernas mål framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och lust att lära. I läroplanerna anges också att barn och elever skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön samt få ett reellt inflytande över utformningen av utbildningen. På samma värdegrund vilar verksamheten inom det offentliga skolväsendet för vuxna.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet med skolans värdegrund och läroplanernas mål att sträva mot.

Skolan har elevråd och klassråd. Elevrådet träffas tre till fyra gånger per termin. I kvalitetsredovisningen står att personalen önskar utveckla formerna för elevrådet till att bli ett viktigt led i elevernas påverkansmöjligheter. Det anses också önskvärt att det skall finnas tid för återkoppling i klasserna direkt efter elevrådet.

I kvalitetsredovisningen hänvisas till en enkätundersökning där alla elever på skolan tillfrågades. I denna konstateras att de flesta av eleverna upplever sig ha god möjlighet att påverka sin situation. De känner sig trygga i skolan och tar ansvar för sitt arbete. Det finns dock elever som upplever att de inte får hjälp på lektionerna, att det är för stora grupper och att de saknar lugn och ro.

Vid inspektionen framkommer flera exempel på när eleverna får möjlighet till ansvarstagande och inflytande över sitt eget lärande och lärandemiljön som helhet. Rektorn och lärare berättar att eleverna gör egna veckoscheman och att eleverna i årskurs 4 till 6 har flextid. Från och med vårterminen i årskurs 4 har eleverna flextid ca en timme om dagen. Många elever arbetar in tid för att kunna vara lediga på fredagseftermiddagarna eller för att ta annan ledighet utanför loven. Eftersom många väljer att sluta tidigt på fredag är klasserna mycket mindre då. Flera som tycker om att arbeta när det är lugnare eller som vill ha mycket lärarhjälp stannar kvar på fredagar.

De elever inspektionsteamet talat med är väldigt nöjda med flextidssystemet och bekräftar att de väljer olika strategier för att använda systemet utifrån sina egna behov. Av samtalen med eleverna märks att deras möjligheter till inflytande och ansvarstagande ökar allteftersom de blir äldre. Denna utveckling är även tydlig för eleverna. Elever i årskurs 4 anger att det är läraren som bestämmer, men att eleverna får komma till tals och lämna förslag. Eleverna i årskurs 6 anser att de har stort inflytande och hänvisar till exempel till att de gör egna scheman.

Lärarna berättar att en del av uppgifterna i skolans verksamhet är indelade i ansvarsområden som några utsedda elever har särskilt ansvar för. Exempel på sådana områden är biblioteket, skolgården och "Hela Fridhem sjunger".

Personal från skolan har deltagit i en fördjupad utbildning för att lära sig olika övningar med syfte att stärka elevernas känslomässiga utveckling, s.k. emotionell intelligens (EQ). Dessa har sedan spridit kunskaperna vidare på sin arbetsplats. Alla klasser arbetar med EQ-pärmen och har EQ på schemat. Lärarna tycker att resultaten är goda. Eleverna uppfattar generellt sett människors lika värde, visar hjälpsamhet och empati.

De tillfrågade lärarna menar att skolan är lagom stor och uppfattas som trygg av eleverna. Klimatet är gott och såväl elever som personal trivs. Många föräldrar visar ett starkt engagemang vilket bidrar till tryggheten. De säger vidare att personalgruppen är stabil med låg personalomsättning.

Flera åtgärder vidtas för att eleverna skall uppleva skolan som en trygg miljö. T.ex. kan nämnas att barnen ger varandra massage, de har haft känslor som tema, det finns alltid flera rastvakter ute, kompisamtal och "hemlig kompis".

Sammanfattningsvis bedömer inspektionsteamet att Fridhemskolan arbetar med mycket stort engagemang kring arbetet med normer och värden. Eleverna i Fridhemskolan utvecklar normer och värden som ligger väl i linje med de nationella målen i läroplanen. Inspektionsteamet har särskilt observerat de goda resultaten avseende elevernas ansvarstagande och inflytande samt personalens medvetenhet kring arbetet med att utveckla elevernas demokratiska värden.

Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Målen för lärandet anges i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Av de 28 elever som avslutade årskurs 5 vårterminen 2003 var det 22 som bedömdes ha nått målen i alla ämnen. Samma antal elever nådde målen i svenska, engelska och matematik. Som underlag till bedömningarna i svenska, engelska och matematik används nationella ämnesprov. Det saknas dokumenterad uppföljning av elevernas kunskapsutveckling i övriga ämnen.

Av kvalitetsredovisningen framgår hur många elever som nått målen i svenska, engelska och matematik för varje årskurs. Dessa resultat är dock svåra att ta ställning till eftersom inspektionsteamet inte tagit del av någon dokumentation av elevernas kunskapsutveckling.

Eleverna känner till syftet med utbildningen så till vida att de säger att "skolan är bra för att de lär sig mycket". Läsa, skriva, räkna och engelska är de exempel som eleverna ger. Eleverna i årskurs 6 berättade att lärarna informerade om de nationella proven i förväg. De visste på ett ungefär vad som förväntades av dem. De kände också till att om någon inte klarade proven kunde de kunskaper som saknades tas igen i årskurs 6. De sade vidare att målen med utbildningen och deras egna prestationer diskuteras på utvecklingssamtalen.

Rektorn uppger att resultaten av de nationella ämnesproven diskuteras med fokus på vad som kan ha brustit i undervisningen under tidigare år. Exempel på frågor som diskuteras är: Hur undervisas eleverna?; Vilket stoff undervisas?; När kommer respektive kunskapsområde in? Rektorn menar vidare att svenska, engelska och matematik ofta hamnar i fokus och att elevernas resultat i andra ämnen diskuteras i mindre omfattning.

I kvalitetsredovisningen utvärderas målet att "alla elever skall ha uppnått målen i matematik, svenska och engelska i alla årskurser". Där beskrivs att klassläraren tillsammans med specialpedagogen går igenom om varje enskild elev nått målen enligt de lokalt framtagna kursplanerna. För de elever som inte nått målen planeras stödinsatser och utarbetas åtgärdsprogram tillsammans med föräldrarna och eleven. Det sker en kontinuerlig översyn av hur specialpedagogresurserna används utifrån elevernas behov. Resursfördelningen och organisationen uppges vara föremål för översyn varje termin. Eleverna som inte nådde målen i de nationella proven fick extra stöd i årskurs 6 genom att det bildades små grupper för undervisning i basämnena. Det framhålls att det är betydligt fler elever som behöver extra stöd än vad skolan kan tillgodose.

Sammanfattningsvis ligger elevernas utveckling och lärande i linje med läroplanens övergripande mål. Uppföljningen av elevernas studieresultat är inriktade på svenska, engelska och matematik. Detta innebär att det finns en risk för att andra ämnen får en mer undanskymd roll än vad som avses i styrdokumentet. Systematisk dokumentation av elevernas kunskapsutveckling och övriga framsteg saknas, förutom de nationella ämnesproven. Ämnesproven i årskurs 5 visar att de allra flesta eleverna uppnår goda resultat, de elever som ännu inte nått målen uppmärksammas och får särskilt stöd.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med föräldrar, barn, elever respektive de vuxenstuderande i arbetet med att forma en god miljö för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

På Fridhemskolan arbetar förutom pedagogisk personal också skolsköterska och kurator. Skolan har vidare visst stöd från andra medarbetare i ett kommuncentralt resursteam med bland annat psykologisk kompetens.

Skolan har ett handlingsprogram för att motverka kränkande behandling. Programmet bygger på den s.k. Farstamodellen. Modellen är dock modifierad i det avseendet att föräldrarna involveras i ett tidigt skede. I handlingsprogrammet anges skolans mål med arbetet mot kränkande behandling, vilka åtgärder som vidtas samt områden att utveckla. Det finns också angiven litteratur som all personal skall läsa samt förslag på undervisningsmaterial och underlag till föräldramöten etc. Det finns ett informationsblad framtaget till elever och föräldrar som handlar om handlingsprogrammet. Programmet har tagits fram av lärarna, kuratorn och enhetsrådet. Fem personer ingår i "mobbningslaget". De tar omedelbart itu med signaler om kränkande behandling som kommer dem tillkänna, enligt rektorn.

De intervjuade eleverna uppger att de känner sig trygga i skolan. – "Om någon är dum mot någon annan då blir man rädd", säger några elever från årskurs 2. De uppger samtidigt att det inte händer ofta och säger vidare att: – "Om vi ser något säger vi till en lärare".

Några av eleverna i årskurs 6 utses varje år till kamrattstödare. Eleverna berättar att kamrattstödarna har reflexvästar på sig ute på rasten för att de lätt skall känna igen. Det finns alltid lärare ute på rasten också. De har särskilda jackor på sig för att synas väl.

På skolan finns elevråd. Rådet består av två elever från varje klass och rektorn. De träffas en gång i månaden. I en del klasser röstar representanterna fram, i en del drar man lott. Rektorn menar att traditionella elevråd tenderar att bli träffar där önskelistor angående den fysiska miljön förs fram. På Fridhemskolan har lärare och rektorn diskuterat hur elevrådet kan utvecklas för att dessutom bli ett forum för demokratisk fostran.

Knutit till elevrådet finns "arbetsmiljödeltivert". Dessa elever har i uppgift att leta efter och påtala brister. Det finns också en låda utanför rektorsexpeditionen där alla elever kan lämna förslag på förbättringar av arbetsmiljön.

Inom projektet "hälsofrämjande skola" genomförs praktisk demokrati. Det finns ansvarsgrupper med elevrepresentanter som ansvarar för uppgifter inom ett område. En grupp planerar och genomför en gemensam sångsamling för alla verksamheter från förskola till årskurs 6. Biblioteksgruppen är en annan grupp med sitt ansvarsområde.

Många av föräldrarna är engagerade och ställer krav på den dagliga verksamheten i skolan. Varje klass har ett föräldraråd som träffas regelbundet tillsammans med läraren. Fem till sex personer ingår vanligtvis i dessa föräldraråd. Dessutom finns ett enhetsråd där två föräldrar från varje klass tillsammans med rektorn och två lärare träffas en gång per termin. Föräldrarna inbjuds att delta i den dagliga verksamheten.

Föräldraråden arbetar för att förebygga eventuella problem, stötta elever, föräldrar och lärare, stärka gemenskapen i de olika grupperna samt vara en länk mellan hemmen och skolan.

Skolan anser att de haft ett bra gensvar och goda resultat genom insatserna. De har haft många föräldrabesök vilket bidragit till en lugnare miljö men också ökat förståelsen för skolan. Elever, föräldrar och lärare har bland annat haft en skolgårdsgrupp som fixat på skolgården under året.

Sammanfattningsvis bedömer inspektionsteamet att arbetet för en god miljö ligger väl i linje med de nationella kraven. Fridhemskolan har god handlingsberedskap för att förebygga och motverka kränkande behandling. Inspektionsteamet bedömer också att samverkansformerna med elever och föräldrar är mycket bra.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå målen skall främst utformas av de lärande och personalen. I förskolan och skolan skall detta ske i samverkan med hemmen. De nationella läroplanerna, andra statliga bestämmelser och kursplanerna ger dock också vissa anvisningar för arbetet. Det finns riktlinjer för stöd, betygssättning och utvecklingssamtal, utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid, etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper och färdigheter barnen, ungdomarna och de vuxna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att närma sig målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

I informationsbroschyren om kommunens skolor beskrivs Fridhemskolan ha ambitionen att väcka elevernas vilja att lära och stimulera den naturliga vetgirigheten. Eleverna skall kunna sätta in kunskaper i sitt sammanhang, förstå varför och lära av vardagssituationer. Det viktigaste av allt är att ge barnen trygghet. Är barnen trygga känner de arbetsglädje och vågar utveckla ett självständigt tänkande. Alla har samma värde men inte samma behov. Varje människa är unik och det är viktigt att bli sedd som den person man är.

Att det är en liten enhet med alla verksamhetsformer, från förskola till årskurs 6, under samma tak uppges ge trygghet och skapa gemenskap. Likaså framhålls att föräldrarna bidrar till den positiva andan genom sitt engagemang i skolan.

De intervjuade eleverna tycker att klasserna är för stora och vill ha fler tillfällen till halvklass.

Lärarna berättar att personalen används flexibelt. Till exempel att personalen från fritidshemmet och från skolan går in i varandras verksamhet vid de tidpunkter då det behövs förstärkning. Lärare från skolan närvarar under frukosten på fritidshemmet och fritidshemspersonalen är med i undervisningen för att kunna dela in i mindre grupper.

Det frågeformulär angående åtgärdsprogram som inspektionen begärde in svar på, visar att av skolans 177 elever bedöms 13 vara i behov av särskilda stödåtgärder. Av dessa får 10 elever stödåtgärder och för 8 av dessa finns åtgärdsprogram utarbetade. Inspektionen bedömer därmed att skolan inte erbjuder stödåtgärder i den omfattning som krävs samt att det skall upprättas åtgärdsprogram i större omfattning.

Rektorn och specialpedagogen som deltagit i att besvara enkäten angående åtgärdsprogram bedömer att programmen har mycket stor betydelse för en god pedagogisk verksamhet. Framförallt ger det underlag till fördelning av resurser, underlag till utvärdering av elevens utveckling samt tydliggör vad som överenskommits för eleven, läraren och föräldrarna. De uppger att i arbetet med åtgärdsprogrammen kartläggs verksamheten på alla nivåer och därmed kan rätt insatser för den aktuella eleven tas fram. Åtgärdsprogrammet anses också utgöra ett viktigt arbetsredskap för berörda pedagoger, som med konkreta mål kan utvärdera och leda arbetet runt eleven framåt.

Åtgärdsprogrammen utarbetas vanligen av klassläraren, specialpedagogen, eleven och föräldrarna. De flesta åtgärdsprogrammen föregås av en pedagogisk kartläggning. Denna kan bygga på nationella prov, tester och observationer av eleven.

Vid inspektionen granskades de åtta åtgärdsprogram som för närvarande finns på Fridhemskolan. Av denna granskning samt enligt uppgifter från lärare och rektorn konstateras att problembeskrivningarna oftast berör svårigheter att nå kunskapsmålen, i synnerhet matematiksvårigheter. Socioemotionella och koncentrationssvårigheter är också förhållandevis vanligt.

De vanligaste åtgärderna är färdighetsträning i liten grupp men även anpassning av läromedel är vanligt förekommande.

Elevens individuella problematik står för det mesta i fokus. Inte i något av de granskade åtgärdsprogrammen analyseras lärarens undervisning eller skolans organisation.

Åtgärdsprogrammen innehåller tydliga problembeskrivningar och belyser samtidigt elevens starka sidor. Det framgår tydligt vad som skall utvecklas, på vilket sätt detta skall ske och vad som skall uppnås. Det är inte lika tydligt vem som ansvarar för de olika insatserna samt om eleven och föräldrarna deltagit i utarbetande av åtgärdsprogrammet.

Enligt enkäten som inspektionsteamet delade ut till skolan genomförs utvecklingssamtal för alla elever regelbundet. Samtalen dokumenteras för det mesta och de följs alltid upp vid senare tillfälle. I de fall det upprättas åtgärdsprogram för eleven tas detta så gott som alltid upp vid utvecklingssamtalet.

På utvecklingssamtalen får eleven och dennes förälder reda på vad de behöver arbeta mer med uppger de intervjuade eleverna. De säger vidare att det mest är svenska, engelska och matematik som kommer upp. Innan samtalet får eleven ett frågeformulär med frågor att ta ställning till som förberedelse.

Eleverna känner sig säkra på att de vet hur de ligger till i sin egen kunskapsutveckling. Det kan däremot inte redovisa hur de följer sin egen utveckling. Eleverna uppfattar också att lärarna har bra kontroll på elevernas kunskaper. De tror att lärarna skapar sin bild genom att gå runt och se när eleverna arbetar,

lyssna när eleverna läser högt, rätta prov och genom att fråga på utvecklings-samtalen.

Dokumenterad utvärdering av elevernas kunskapsutveckling görs i svenska, engelska och matematik. Vid slutet av vårterminen görs en bedömning av alla elever huruvida de nått målen för ämnet. Det finns lokalt framtagna kursplaner för dessa tre ämnen. Ingen systematisk samverkan mellan lärarna sker för att säkerställa om de gör liknande bedömningar. Underlag för bedömningarna redovisas inte. I övriga ämnen sker ingen gemensam uppföljning. I årskurs 5 genomförs de nationella ämnesproven. Resultaten diskuteras på utvecklings-samtalen och utgör underlag för att organisera stödresurserna.

De nationella proven lyfts fram som en bra källa till att skapa sig en uppfattning om hur man ligger till kunskapsmässigt för både elever och lärare, säger eleverna. Eleverna säger också att: -"Man anstränger sig lite extra på de nationella proven".

Rektorn och de intervjuade lärarna anser att samverkan mellan skolans olika delar till stora delar fungerar bra men att de skulle kunna utvecklas ytterligare. All personal träffas på gemensamma arbetsplatsträffar tre gånger per termin. Förskoleklassen, fritidshemmet och de yngsta klasserna i skolan har ett nära samarbete. Lärarna håller på att ta fram en plan för att utveckla samverkan vid övergången från årskurs 3 till 4. Personalen hoppar in som förstärkning i var- andras arbete för att eleverna skall få ut det mesta möjliga av sin dag.

Sammanfattningsvis bedömer inspektionsteamet att skolans mål och undervisningens innehåll främjar en kunskapsutveckling i linje med den nationella läroplanens. Inspektionsteamet uppfattar att stor vikt läggs vid att bibehålla elevernas lust att lära och att de ska känna trygghet.

Det finns rutiner, utrednings- och analysförfarande för att åtgärda och identifiera behov av stöd. Särskilt stöd ges till en stor andel av de elever som behöver detta. Det framkommer dock att det finns elever som skolans personal bedömer vara i behov av särskilt stöd, men som ändå inte får detta.

Åtgärdsprogram används på ett systematiskt och styrande sätt. De åtgärdsprogram inspektionsteamet tagit del av uppfyller kraven. Inspektionsteamet bedömer dock att åtgärdsprogram inte utarbetas för alla elever som har rätt till ett sådant.

Lärare, föräldrar och elever verkar ha funnit bra former för utvecklingssamtalen, samtliga parter uttalar sig positivt om dessa. Samverkan inom skolan fungerar bra.

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för barnomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre arbete. Sammantaget har dessa skyldigheter att se till att rätten till utbildning tillgodoses. Fristående huvudmän har motsvarande ansvar även om de inte alltid omfattas av målen och riktlinjerna för det offentliga skolväsendet.

Frågor som tas upp vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

I Fridhemskolan finns en rektor med ansvar för förskola, förskoleklass, grundskola och fritidshem. Rektorn är välkänd för såväl elever som lärare. Inom förvaltningen har rektorn ett särskilt ansvar för att planera den pedagogiska personalens kompetensutveckling.

Rektorn har drygt tio års erfarenhet av yrket och har arbetat på Fridhemskolan sedan 1995. Såväl elever som lärare och rektorn själv anser att rektorn är väl förtrogen med den dagliga verksamheten. Alla elever vet vem som är rektor. Rektorn är insatt i alla ärenden som rör elever i behov av särskilt stöd.

Rektorstjänsten omfattar arbetsledning av ca 40 anställda inklusive förskolan. Mycket av arbetstiden går till att lösa akuta problem. Strategiska frågor hamnar lätt i skymundan. På frågan om hur stor del av arbetstiden som används till pedagogiskt ledarskap svarar rektorn att hela funktionen kan ses som pedagogiskt ledarskap. Ca 50 procent av arbetstiden uppskattas gå åt till administrativa uppgifter. Rektorn prioriterar att träffa eleverna och anser att det är särskilt viktigt att ha positiva kontakter med de elever som ofta råkar i svårigheter.

Rektorn uppger att de arbetar efter de mål som tagits fram med hjälp av EU:s strukturfond "Växtkraft Mål 3" samt efter de politiska målen som anges i skolplanen. Skolan arbetar med framtagandet av en arbetsplan under hösten, målen återfinns i kvalitetsredovisningen. Rektorn nämner också att skolan har andra dokument där mål och plan för hur målen skall uppfyllas anges. Det finns exempelvis särskilda planer för arbetet med EQ, IT, krishantering och elever i behov av särskilt stöd.

Den senaste kvalitetsredovisningen blev färdig i samband med inspektionsbesöket. Årets och tidigare års kvalitetsredovisningar har liknande struktur. Den omfattar både skola och barnomsorg inom rektorns ansvarsområde. I grundskolan bedöms måluppfyllelsen avseende elevernas kunskaper i svenska, engelska och matematik samt arbetet med föräldra- och elevsamarbete. Såväl vilka åtgärder som vidtagits som uppnådda resultat och planerade åtgärder för utveckling redovisas.

Sammanfattningsvis fungerar ledningen på Fridhemskolan på ett mycket bra sätt. Inspektionsteamet har intryck av att rektorn har ett rimligt ansvarsområde och goda intentioner i ledningsarbetet. Kvalitetsarbetet uppvisar vissa brister då det inte finns en samlad arbetsplan för arbetet.

Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Inom en viss utbildning skall det också finnas möjligheter för eleverna att individuellt göra val av kurser eller ämnen.

Granskningen gäller om möjlighet till utbildning ges i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till utbildning behandlas.

Fridhemskolans elever går över till Gullhögskolan efter årskurs 6. Då erbjuds undervisning i franska, tyska och spanska.

Utbudet inom elevens val bestäms av lärarna, men eleverna kan lämna förslag, säger eleverna vid inspektionen. Eleverna är nöjda med utbudet och räknar upp

idrott, matematik, läs och skriv, serietidning, skoltidning, pjäs, konst och bild samt friluftsliv bland valalternativen.

Inspektionsteamet har tagit del av exempel på informationsmaterial för föräldrar. I välkomstbrevet till förskoleklassen framgår tydligt målen med verksamheten samt information av praktisk karaktär. Välkomstbrevet inför ett nytt läsår i grundskolan inleds med en kort beskrivning av organisationen och lite om arbetssätten men det mesta utrymmet ägnas åt praktisk information. Avseende information om målen med utbildningen så har inspektionen kommit i kontakt med material som rör målen med projektet "en hälsofrämjade skola" och information om handlingsprogrammet mot kränkande behandling. Information om kunskapsmålen ges, enligt elever och lärare, vid utvecklingssamtalen.

Sammanfattningsvis ges eleverna vid Fridhemskolan möjligheter till individuella val enligt författningarna.

Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Fridhemskolan har 10,3 lärartjänster. Av dessa är 10,1 avsatta för arbete i årskurs 1 till 6 i grundskolan. Lärartätheten är 6,5 lärare per 100 elever.

Enligt Skolverkets statistik för läsåret 2002/03 var lärartätheten vid Fridhemskolan 5,8 lärare per 100 elever. Samma läsår var riksgenomsnittet 7,9 lärare per 100 elever och genomsnittet bland andra mindre kommuner var också 7,9 lärare.

Rektorn anser att personaltätheten är låg och att fritidshemmen är den verksamhet som är som mest sårbar med nuvarande ekonomiska förutsättningar.

Lärarna är nöjda med kompetensutvecklingen under senare år. De anser att kompetensutveckling har uppfyllt förväntningarna både avseende innehåll och omfattning.

Rektorn bedömer att läromedlen håller en acceptabel standard. Eleverna tycker att de flesta läromedel är bra. Vid inspektionen noteras att det finns gott om datorer av bra kvalitet. Dessa höll på att installeras och de flesta tillfrågade eleverna hade tidigare sällan eller aldrig använt dator i skolan. Biblioteket uppges vara tidsenligt och lätt tillgängligt för eleverna.

Skolans lokaler verkar vara av god standard och till stora delar anpassade efter verksamheten. Det finns utrymme både för individuellt och kollektivt lärande. En brist som noteras är att fritidshemmet är genomgångslokal. Lärarna lyfter också fram som en brist att grupprum och lokal för undervisning i musikskolan sker i en paviljong intill skolan.

Eleverna i intervjuerna är nöjda med skolgården, det finns lekredskap, platser för friidrott och planer för bollspel. Eleverna anser att skolans lokaler är rymliga.

Sammanfattningsvis är lärartätheten låg i jämförelse med riksgenomsnittet. I övrigt är tillgången till resurser kompetensmässigt och materiellt god. Inspektionsteamet konstaterar att personalens förmåga att använda datorer i undervisningen behöver utvecklas.

Sammanfattande bedömning

Inspektionsteamet bedömer att Fridhemskolan arbetar med mycket stort engagemang kring arbetet med normer och värden. Eleverna i Fridhemskolan utvecklar normer och värden som ligger väl i linje med de nationella målen i läroplanen. Inspektionsteamet har särskilt observerat de goda resultaten avseende elevernas ansvarstagande och inflytande samt personalens medvetenhet kring arbetet med att utveckla elevernas demokratiska värden.

Inspektionsteamet bedömer att arbetet för en god miljö ligger väl i linje med de nationella kraven. Fridhemskolan har god handlingsberedskap för att förebygga och motverka kränkande behandling. Inspektionsteamet bedömer också att samverkansformerna med elever och föräldrar är mycket bra.

Inspektionsteamet bedömer att skolans mål och undervisningens innehåll främjar en kunskapsutveckling i linje med den nationella läroplanens. Inspektionsteamet uppfattar att stor vikt läggs vid att bibehålla elevernas lust att lära och att de ska känna trygghet.

Ledningen på Fridhemskolan fungerar på ett mycket bra sätt.

Inspektionsteamet anser att det finns utrymme för att förbättra måluppfyllelsen genom att

- vidta åtgärder för att andra ämnen än svenska, engelska och matematik inte skall få en undanskymd roll,
- utveckla rutinerna för att elever, lärare och andra intresserade ska kunna följa de enskilda elevernas utveckling,
- stimulera personalen till att öka användningen av datorer i verksamheten.

Inspektionsteamet bedömer vidare att huvudmannen

- skall se över rutinerna för arbetet med åtgärdsprogram,
- skall tillse att alla elever som bedöms behöva stödåtgärder får detta,
- skall ta fram arbetsplan eller motsvarande dokument.

Datum	Ort
2004-01-30	Göteborg

Helén Svelid
Agneta Tyrén